
Vilniaus universiteto studentų požiūris į studijas

**Vida Kanopienė,
Danutė Tureikytė**

*Vilniaus universitetas,
Sociologijos katedra,
Didlaukio g. 47,
LT-2057 Vilnius*

Straipsnyje aptariami studijų Vilniaus universitete kokybės klausimai: studijų programų turinys, dėstytojų kvalifikacija bei dėstyto lygis, studijų sąlygos. Analizė atliekama, remiantis Vilniaus universiteto studentų sociologinės apklausos, atliktos 1999–2000 metais, rezultatais. Darbe yra lyginami studentų pateikti studijų kokybės vertinimai bei pasitenkinimo jomis lygis priklausomai nuo lyties bei pasirinktos studijų krypties. Nemaža vieta yra skiriama studijų motyvacijai bei profesiniams planams, studijų derinimo su mokama darbine veikla problemoms aptarti.

Raktažodžiai: studijų programa, dėstytojų kvalifikacija, studijų sąlygos, vertinimo kriterijai, profesiniai planai

---

IVADAS

Universitetinės studijos Lietuvoje pastaraisiais metais sulaukia vis didesnio visuomenės dėmesio. Esant sudėtingai ekonominei šalies situacijai, viešos diskusijos dažniau telkiasi prie jų prieinamumo visiems norintiems, prie jų finansavimo galimybių ir šaltinių. Akivaizdžiai aktualėja suteikiamo išsimokslinimo kokybės problemos. Gausėjant universitetų, įvairėjant jų siūlomoms studijų programoms, natūraliai atsiranda konkurencija, o ji skatina universitetus labiau rūpintis rengiamų specialistų lygiu, rengti aukštos kvalifikacijos specialistus, turinčius reikiamą teorinių žinių bei praktinių įgūdžių bagažą.

Nemaža dėmesio universitetinių studijų klausimams skiriama užsienio [1] ir šalies mokslinėje spaudoje. Nors švietimo ir ugdymo sociologijoje svarbią vietą užima vaikų socializacijos šeimoje, moksleivių ugdymo bendrojo lavinimo mokyklose klausimai, vis dažniau pasitaiko publikacijų, skirtų studentų motyvacijos, jų socialinio aktyvumo, profesinių perspektyvų bei kitoms aktualioms mokymosi aukštojoje mokykloje problemoms. Tai P. Jucevičienės [2], I. Luobikienės [5], G. Purvaneckienės [4], J. Leonavičiaus, R. Malinausko, K. Vitkausko ir kitų autorių [3; 6] darbai.

VILNIAUS UNIVERSITETO STUDENTŲ POŽIŪRIS Į STUDIJAS

Šio straipsnio tikslas – aptarti kai kuriuos studijų Vilniaus universitete kokybės aspektus, išsiaiškinti, kaip juos vertina studijuojantys jaunuoliai. Pagrindiniai uždaviniai būtų:

1. Atskleisti studijuojančių universitete studijų programų pasirinkimo motyvaciją;

2. Nustatyti studijų programų turinio vertinimus;

3. Įvertinti studentų nuomones apie dėstytojų kvalifikaciją bei dėstyto lygį;

4. Išanalizuoti studentų požiūrį į studijų sąlygas;

5. Palyginti, kuo skiriasi studentų vertinimai priklausomai nuo jų lyties, pasirinktos studijų krypties;

6. Atskleisti pasitenkinimo studijomis lygmenį.

Straipsnyje bus analizuojami Vilniaus universiteto studentų sociologinės apklausos (standartizuota apklausa atliko Sociologijos katedros dėstytojai ir sociologijos specialybės II kurso studentai 1999–2000 metais 11-oje fakultetų bei Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute) rezultatai. Buvo apklausti 3 ir 4 kursų bakalaurai ir magistrai – iš viso 2301 studentas. Lygia greta buvo atlikti keli kokybiniai interviu su studentais, kurie studijas universitete derina su darbine veikla.

STUDIJUOJANČIŲJŲ VILNIAUS UNIVERSITETE KONTINGENTAS

Dauguma studijuojančiųjų Vilniaus universitete pasirinko šio universiteto siūlomas studijų programas, atsižvelgdama į savo sugebėjimus ir polinkius. 66,2% apklaustųjų nurodė vadovavęsi būtent šiuo pasirinkimo motyvu (žr. 1 lentelę). Kiti motyvai, atvedę į universitetą, minimi gerokai rečiau. Jau renkantis studijų programas buvo galvojama apie būsimą darbą, jo perspektyvas, galimybes įsidarbinti bei užmokesť – šie dalykai buvo svarbūs 29,1% apklaustųjų. Daugiau nei kas dešimtas apklaustasis atsižvelgė į kitą nuomonę ir patarimus, bet gerokai dažniau buvo pasikliaujama tėvais ir mokytojais nei draugais. 10,7% apklaustųjų, norėdami įstoti į universitetą, atsižvelgė į tuometinį konkursą – pasirinko tas studijos programas, į kurias buvo lengviau įstoti.

1 lentelė. Stojimo į Vilniaus universitetą motyvacija priklausomai nuo studentų lyties

Motyvas	Visi		Merginos		Vaikiniai	
	N	%	N	%	N	%
1. Asmeniniai sugebėjimai ir polinkiai	1511	66,2	1013	65,9	498	66,9
2. Baigus – perspektyvus, gerai mokamas darbas	382	16,7	245	15,9	137	18,4
3. Geros išsidarbinimo perspektyvos	282	12,4	180	11,7	102	13,7
4. Mažas konkursas, lengva įstoti	245	10,7	173	11,3	72	9,8
5. Tėvų, mokytojų patarimai	236	10,3	185	12,0	51	6,9
6. Studijų programos populiarumas	219	9,6	144	9,4	75	10,1
7. Draugų patarimai	70	3,1	47	3,1	23	3,1
8. Studijų programa tinkamesnė vyrams	12	0,5	1	0,1	11	1,5
9. Studijų programa tinkamesnė moterims	31	2,0	3	0,4	34	1,5
10. Kita	329	14,4	220	14,3	109	14,7

* Procentų suma didesnė už 100, nes buvo leidžiama nurodyti vieną arba du svarbiausius motyvus.

Merginų ir vaikinų stojimo į universitetą motyvacija labai panaši: duomenų analizė parodė, kad nėra statistiškai reikšmingos priklausomybės tarp studijų pasirinkimo motyvo ir asmens lyties, tačiau merginos buvo mažiau savarankiškos priimdamos sprendimą: tėvų bei mokytojų patarimais pasinaudojo 12% merginų ir 6,9% vaikinų. Vaikiniai jau studijoms labiau orientavosi į profesinę karjerą, daugiau galvojo apie išsidarbinimo pagal pasirinktą specialybę galimybes, apie perspektyvų darbą.

Daugiausia asmeniniais sugebėjimais ir polinkiais vadovavosi įstoje į Istorijos (84,3%), Medicinos (80,0%) bei Filologijos (79,5%) fakultetus. Sąlygiškai daugiausia motyvuojančių stojimą studijų programos populiarumu rinkosi studijas Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute (24,6%) bei Ekonomikos fakultete. Vyraujantys motyvai stojant į Ekonomikos fakultetą buvo noras baigus turėti gerai mokamą darbą (42,2%), geras išsidarbinimo perspektyvas (30,7%) ir studijų programos populiarumas. Svariausias studijuojančiųjų Teisės fakultete motyvas – baigus gauti perspektyvų, gerai mokamą darbą (43,7%). Noras baigus studijas gauti gerai mokamą darbą buvo svarbus motyvas pasirenkant stomatologijos specialybę (tai nurodė 70,0%). Daugiausia besivadovavusių tuo, kad buvo lengva įstoti, mažas konkursas, pasirinko studijas Komunikacijos (67,2%), Chemijos (40,3%) bei Fizikos (35,5%) fakultetuose. Tėvų bei mokytojų patarimai buvo svarūs įstojusiems į Gamtos mokslų (21,7%), Medicinos (16,7%) ir Chemijos (15,8%) fakultetus.

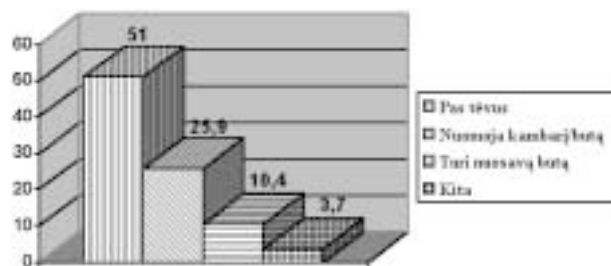
Apklaustų bakalaurų ir magistrų motyvacijos palyginimas (pastarieji įstojo 2 metais anksčiau, vadinasi, galima spręsti apie motyvacijos pokyčius) leidžia daryti išvadą, kad stojant į Vilniaus universitetą daugiausia tebesivadovaujama savo sugebėjimais ir polinkiais, tačiau pažymėtina ir tai, kad vis daugiau

jaunuolių remiasi tėvų bei mokytojų patarimais (ši motyvą nurodė 6,6% magistrų ir 11,3% bakalaurų), vis daugiau jaunuolių apsvaisto realias savo galimybes ir stoja ten, kur mažas konkursas, kur lengviau įstoti.

Tradiciškai daugiau merginų studijuoja humanitarinius ir socialinius mokslus, o vaikinų – techninius ir gamtos mokslus (statistiškai pasitvirtina koreliacija tarp lyties ir pasirinktos studijų programos).

Tyrimo duomenys rodo, kad sąlygiškai daugiausia, palyginti su kitais šalies rajonais, Vilniaus universitete studijuoja vilniečių. Beveik pusė studijuojančiųjų gyvena su tėvais, kas ketvirtas – bendrabutyje, kas dešimtas nuomojasi gyvenamąją vietą ir kas dešimtas turi nuosavą būstą (žr. 1 pav.).

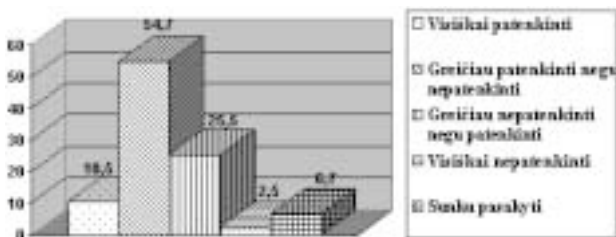
Nors daugiausia studijuojančiųjų universitete dar neturi savų šeimų (87,3%), tačiau truputį daugiau nei dešimtadalis apklaustų studentų (11,8%) jau yra sukūrę šeimas arba gyvena neregistruotoje santuokoje. Statistiškai pasitvirtino, kad ir studijuojančios merginos išteka anksčiau, nei veda vaikinai, kurie dažniau šeimos sukūrimą atideda vėlesniam laikui – po studijų baigimo: tyrimo metu buvo 9,6% ištekėjusių ir 5,7% vedusių studentų. Gyvenančiųjų neregistruotoje santuokoje skaičiai labai panašūs.

1 pav. Studentų gyvenimo sąlygos %

STUDENTŲ POŽIŪRIS Į PAGRINDINIŲ STUDIJŲ PROGRAMAS

Dauguma Vilniaus universiteto studentų yra patenkinti pasirinktos studijų programos turiniu (65,2%). Nors nepatenkintųjų – 28,0%, visiškai nepatenkinti pasirinktomis studijomis tesudaro 2,5%; 6,7% studentų nepasakė savo nuomonės šiuo klausimu (2 pav.).

2 pav. Studentų pasitenkinimas pasirinktos studijų programos turiniu %

Šias bendriausias nuostatas į studijų programas papildoma konkretesnių aspektų vertinimai. Štai nuomonė apie pagrindinių studijų krūvį leidžia daryti išvadą, kad studentai sugeba susidoroti su pateikiamos informacijos apimtimi ir įvairiausiomis užduotimis. Perdėm dideliu krūviu skundžiasi tik 4,9% apklaustųjų (žr. 2 lentelę).

Krūvio vertinimas	N	%
Labai perkrauta	113	4,9
Perkrauta	688	29,9
Neperkrauta	1236	53,8
Visiškai neperkrauta	120	5,2
Sunku pasakyti	118	5,1
Neatsakė	26	1,1

Nuomonės apie studijų programos krūvį įvairiuose fakultetuose yra gerokai skirtingos. Priklausomai nuo to, kaip studentai vertina studijų programų intensyvumą (krūvį), fakultetus galima suskirstyti į kelias grupes. Labiausiai išsiskiria Medicinos fakultetas, kuriame daugiausia teigiančių, kad jų studijų programa perkrauta – 74,3% (tarp studijuojančių stomatologijos specialybę taip manančių net 77,5%). Antroje grupėje – Teisės fakultetas: čia per didelį studijų programų krūvį nurodė 42,9% studentų. Panašūs Gamtos mokslų, Filosofijos, Filologijos, Chemijos, Komunikacijos ir Fizikos fakultetų studentų vertinimai: programų perkrovimą čia akcentuoja nuo 33,0 iki 35,9% apklaustųjų. Kita grupė – Matemati-

kos ir informatikos bei Ekonomikos fakultetai, juose per dideliu krūviu skundžiasi atitinkamai 22,9 ir 21,5% studentų.

Mažiausiai studentų, nurodžiusių, kad jų studijų programos perkrautos, buvo Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute bei Istorijos fakultete (16,9 ir 14,5%). Mūsų duomenys nepatvirtino stereotipinės nuomonės apie didelius tikslųjų ir mažus socialinių bei humanitarinių mokslų krūvius.

Per didelį studijų programų krūvį merginos akcentuoja dažniau nei vaikinai. Matyt, tokius vertinimus lemia studijų patirtis, kai spėjama/nespėjama perprasti reikalaujamą literatūrą bei atlikti užduotis. Vaikinai lengviau įveikia programų krūvį, merginos galbūt pareigingiau žvelgia į užduotis, kruopščiau ruošiasi seminarams ir pan., todėl joms nepakanka laiko sėkmingai susidoroti su studijų krūviu.

Dauguma apklaustųjų studentų (83%) auditorinių mokymų skaičių laiko pakankamu, per dideliu tokių mokymų kiekiu buvo nepatenkinti 9,4% apklaustųjų.

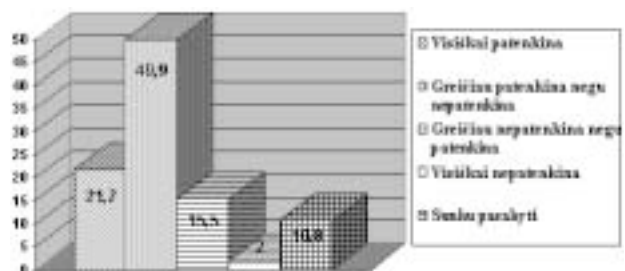
Tyrimo metu domėtasi, kaip studentai vertina pasirenkamuosius dalykus, kokias jie turi galimybes išklausti juos dominančius kursus. Kas septintas studentas mano turįs didelių galimybių rinktis, o ketvirtadalis teigė, kad jiems praktiškai nėra iš ko rinktis. Daugiausia studentų pasirinkimo galimybes įvertino kaip nepakankamas.

STUDENTŲ POŽIŪRIS Į DĖSTYTOJUS

Tyrimo duomenys parodė, kad dauguma studentų yra patenkinti daugumos dėstytojų kvalifikacija bei dėstyto lygiu (71,6%), visiškai nepatenkinti tik 2,0% apklaustųjų (žr. 3 pav.).

Lyginant bakalaurų ir magistrantų nuomones atsisiskleidžia didesnis magistrantų kritiškumas: dėstytojų kvalifikacija bei dėstyto lygiu yra patenkinti 75,0% bakalaurų, 62,3% magistrantų. Tarp merginų ir vaikinų vertinimų labai reikšmingų skirtumų nėra, tačiau (procentais) vaikinai truputį dažniau nei merginos linkę pripažinti dėstytojų objektyvumą.

Skirtingų fakultetų dėstytojų kvalifikacijos vertinimai gerokai skiriasi. Daugiausia patenkintų dau-

3 pav. Studentų nuomonių apie dėstytojų kvalifikaciją bei dėstyto lygį pasiskirstymas (%)

gumos dėstytojų kvalifikacija bei dėstyto lygiu Fizikos fakultete – 91,0%. Didelė patenkintųjų persvara Medicinos (83,3%), Gamtos mokslų (82,8%), Filologijos (81,2%) fakultetuose. Kritiškiausiai daugumos dėstytojų kvalifikacijos bei dėstyto lygį vertina Ekonomikos fakulteto studentai. Šiame fakultete 48,8% apklaustųjų arba visiškai netenkino, arba greičiau netenkino negu tenkino dėstytojų kvalifikacija. Tiesa, šiame fakultete net 15,0% studentų neturėjo apibrėžtos nuomonės. Taip pat sąlygiškai mažiau, palyginti su kitais fakultetais, patenkintųjų Komunikacijos fakultete – 63,5%.

Konkretesnė dėstytojų kvalifikacijos bei dėstyto kokybės išraiška – jų objektyvumas/neobjektyvumas vertinant studentų žinias įskaitų, egzaminų metu. 71,9% apklausos dalyvių teigė, kad dėstytojai vertina objektyviai arba stengiasi vertinti objektyviai. Tačiau kas dešimtas studentas mano, kad vertinama neobjektyviai, o 6,5% teigė, kad dėstytojai net nesistengia vertinti objektyviai. Nemažai studentų (11,4%) nepareišė savo nuomonės, tvirtindami, kad jiems sunku pasakyti.

Studentų nuomonė apie dėstytojų vertinimo objektyvumą statistiškai reikšmingai įvairuoja priklausomai nuo fakulteto. Fizikos fakultete 89,9%, Matematikos ir informatikos fakultete 84,7% apklaustųjų mano, kad dėstytojai vertina objektyviai arba stengiasi vertinti objektyviai, o Teisės fakultete šios nuomonės yra tik truputį daugiau nei pusė – 53,8%, Ekonomikos fakultete – 66,4%. Apskritai tikslųjų bei gamtos mokslų fakultetuose yra daugiau studentų, manančių, kad dėstytojai vertina objektyviai (atitinkamai 76,1 ir 69,7%) negu socialinių bei humanitarinių mokslų fakultetuose. Galima manyti, kad nuo pačios mokslų prigimties, žinių specifiškumo priklausomai, kiek studentas sugeba objektyviai vertinti dėstytojo objektyvumą/neobjektyvumą. Kita vertus, negali būti ignoruojamas ir faktas, kad dėstytojai gali būti neobjektyvūs.

Konkretizuojant dėstytojų vertinimo objektyvumą, apklausoje buvo teiraujamasi, ar visiems studentams dėstytojai taiko vienodus vertinimo kriterijus (žr. 3 lentelę).

Lentelėje matyti, kad daugiau studentų yra tos nuomonės, jog dėstytojai tendencingai diferencijuoja studentus, netaiko visiems vienodų kriterijų. Tokios diferenciacijos pretekstas kartais yra studento lytis, tačiau šis požymis ne vienintelis ir ne itin svarbus; dėstytojų neobjektyvumą priklausomai nuo lyties požymio nurodo tik 6% apklaustųjų. Gerokai daugiau studentų išvelgia kitus, šiuo atveju neįvardytus šališkumo kriterijus. Dėstytojų tendencingumą vertinant studentus daugiau išvelgia merginos, vaikinai linkę manyti, kad dėstytojai visiems studentams taiko vienodus kriterijus.

STUDENTŲ POŽIŪRIS Į STUDIJŲ SĄLYGAS

Auditorijos bei laboratorijos, jų pakankamumas, patogumas ir įrengimas, galimybės naudotis kompiuterine įranga ir kitos sąlygos neabejotinai svarbus sėkmingų studijų komponentas, skatinantis/trukdantis deramai įsigyti teorinių pasirinktos specialybės žinių bei praktinių įgūdžių.

Nors Vilniaus universitete, daugelio studentų (49,7%) nuomone, vietų auditorijose visada pakanka, tačiau 10,5% jų nurodė, kad auditorijos dažnai būna perpildytos. Tai pažymėjo 21,5% studentų iš Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto, 18,7% – iš Medicinos bei 15,2% – iš Komunikacijos fakultetų. Mažiausiai auditorijų perpildymu skundžiasi Chemijos (2,5%), Matematikos ir informatikos (2,9%) bei Ekonomikos (3,8%) fakultetų studentai.

Vietų laboratorijose vertinimai gerokai kritiškesni: jų dažną perpildymą pažymėjo 29,5% studentų (tik 5,1% respondentų pabrėžė, kad visos arba dauguma darbo vietų laboratorijose aprūpintos naujais įranga).

3 lentelė. Studentų nuomonė apie dėstytojų vertinimo kriterijus priklausomai nuo studentų lyties

Nuomonė	Visi		Merginos		Vaikinai	
	N	%	N	%	N	%
Visiems studentams dėstytojai taiko vienodus kriterijus	248	19,5	258	16,9	190	25,8
Dėstytojai palankesnius vertinimo kriterijus taiko vaikinams	98	4,3	88	5,8	10	1,4
Dėstytojai palankesnius vertinimo kriterijus taiko merginoms	40	1,7	9	0,6	31	4,2
Dėstytojai palankesnius vertinimo kriterijus taiko kai kuriems studentams (nepriklausomai nuo lyties)	1353	59,3	947	62,0	406	55,1
Sunku pasakyti	325	14,2	225	14,7	100	13,5

Studijų programose yra skirta nemažai laiko savarankiškam darbui skaityklose, bibliotekose, kompiuterių centruose ir pan. Deja, apklausos duomenys rodo, kad tik apie ketvirtadaliui studentų yra prieinama visa reikalinga literatūra – jie ją randa bibliotekose, turi namuose arba gauna iš dėstytojų (žr. 4 lentelę). Šiuo metu Vilniaus universiteto bibliotekos bei viešųjų bibliotekų fondai dar nėra pakankamai aprūpinami naujausia literatūra ir studentams dažnai iškyla nemaža sunkumų. Dėstytojai naudojami naujausia literatūra, kita originalia medžiaga, kuri įgyjama dalyvaujant mokslinėse konferencijose, vykstant į stažuotes, komandiruotes į užsienio universitetus, kitas mokslo institucijas ir kaupiama asmeninėse (ar katedrų) bibliotekose, tačiau ne visada turi galimybių supažindinti su ja studentus, padaryti pakankamą skaičių kopijų.

4 lentelė. Literatūros, nurodytos studijų programose/dėstytojų reikalavimuose, prieinamumo studentams vertinimas

Prieinamumo vertinimas	Ats. sk.	%
Taip, viską randu bibliotekose	182	7,9
Taip, tačiau kai kurią literatūrą duoda patys dėstytojai	400	17,4
Ne, prieinama tik dalis literatūros	1468	63,8
Ne, daugumos knygų (žurnalų ir pan.) neįmanoma gauti	226	9,8
Neatsakė	25	1,1

Šiuo informacijos visuomenės kūrimosi laikotarpiu ypatingą reikšmę įgauna galimybės naudotis kompiuterinėmis technologijomis (5 lentelė).

Iš 5 lentelės duomenų matyti, kad kompiuterizuotų darbo vietų tikrai nepakanka – tai nurodė net 84,4% apklaustųjų. Merginų ir vaikinų nuomonė šiuo klausimu nesiskiria: procentinis skirtumas esti paklaidos ribose. Pažymėtina, kad nuomonė apie galimybę naudotis kompiuteriais yra susijusi su pasitenkinimu studijomis apskritai: 16,1% studentų, teigiančių, kad kompiuterizuotų vietų pakanka, labai patenkinti studijomis, o teigiančių, kad tokių vietų nepakanka, labai patenkinti studijomis tik 5,2%.

5 lentelė. Kompiuterizuotų darbo vietų pakankamumo vertinimas

Vertinimas	Merginos		Vaikinai		Visi	
	N	%	N	%	N	%
Pakanka	79	5,1	51	6,9	130	5,7
Nepakanka	1289	83,9	636	85,5	1925	84,4
Neturi nuomonės	154	10,0	48	6,4	202	8,9
Neatsakė	15	1,0	9	1,2	24	1,0

Ne mažiau svarbus ir prieinamos kompiuterinės technikos naujumas: beveik kas penktas apklaustasis studentas teigė, kad tenka naudotis pasenusia įranga (žr. 6 lentelę). Beje, daugiau nei dešimtadalis apklaustųjų negalėjo jos įvertinti.

Kaip buvo galima numanyti *a priori*, tikslųjų mokslų fakultetuose kompiuterizuotos darbo vietos dažniau aprūpintos naujausia įranga nei socialinių ir humanitarinių mokslų fakultetuose (žr. 7 lentelę).

Vos ne pusė apklaustųjų studentų (48,2%) visai nesinaudoja arba retai naudojasi internetu. Panaši visai nesinaudojančių bei retai besinaudojančių elektroniniu paštu studentų dalis – 43,6%. Taigi tik truputį daugiau nei pusė universiteto studentų nuolatos naudojasi internetu ir elektroniniu paštu arba daro tai dažnai.

Atkreipia dėmesį tai, kad tikslųjų mokslų ir socialinių bei humanitarinių mokslų fakultetų studentai pagal naudojimąsi internetu ir elektroniniu paštu, galima sakyti, nesiskiria: nuolatos ir dažnai naudojasi internetu 52,1% studijuojančių tiksluosius mokslus ir 51,4% studijuojančių socialinius bei humanitarinius mokslus. Tačiau ženklus skirtumas išryškėja palyginus vaikinų ir merginų elgseną (žr. 8 lentelę). Vaikinai gerokai dažniau nei merginos naudojasi ir internetu, ir elektroniniu paštu. (Internetu visai nesinaudoja tik 4,2% vaikinų, o nesinaudojančių internetu merginų – net 21,3%.) Elektroniniu paštu studentai naudojasi mažiau negu internetu, tai būdinga ir merginoms, ir vaikinams.

6 lentelė. Studentų nuomonė apie kompiuterizuotų vietų aprūpinimą naujausia įranga

Aprūpinimo lygis	%
Visos vietos aprūpintos naujausia įranga	1,2
Dauguma vietų aprūpintos naujausia įranga	16,2
Tik kai kurios vietos aprūpintos naujausia įranga	51,2
Visa įranga pasenusi	18,5
Nežino	13,0

Apklausos metu išaiškėjo, kad kas dešimtas apklaustasis studentas turi galimybę naudotis internetu namuose, daugiau nei ketvirtadalis – kitose įstaigose. Taigi kai kurie studentai turi asmeninių priemonių papildyti universiteto teikiamas galimybes naudotis naujausiomis informacinėmis technologijomis.

7 lentelė. Studentų nuomonė apie kompiuterizuotų vietų aprūpinimą naujausia įranga priklausomai nuo mokslų krypties

Mokslų kryptis	Visos	Dauguma	Tik kai kurios	Visai pasenusi įranga	Nežino
Tikslųjų mokslų fakultetų studentai	1,8	19,1	51,2	18,4	9,5
Socialinių ir humanitarinių mokslų fakultetų studentai	0,8	13,5	51,2	19,0	15,7

8 lentelė. Naudojimasis internetu ir elektroniniu paštu priklausomai nuo lyties

Ar Jūs naudojate internetu?	Merginos		Vaikiniai		Visi	
	N	%	N	%	N	%
Ar Jūs naudojate internetu?						
Taip, nuolatos	236	15,4	288	38,7	524	23,0
Taip, dažnai	422	27,5	233	31,3	655	28,7
Retai	549	35,7	189	25,4	738	32,4
Nesinaudoju	327	21,3	31	4,2	358	15,7
Neatsakė	3	0,1	3	0,4	6	0,2
Ar Jūs naudojate elektroniniu paštu?						
Taip, nuolatos	507	33,0	373	50,1	880	38,6
Taip, dažnai	277	18,0	125	16,8	402	17,6
Retai	267	17,1	129	17,3	396	17,4
Nesinaudoju	482	31,4	115	15,5	597	26,2
Neatsakė	4	0,2	2	0,3	6	0,2

PROFESINIAI PLANAI IR STUDIJŲ DERINIMAS SU MOKAMA DARBINE VEIKLA

Neabejotina, kad studijų kokybei turi įtakos studijuojančiųjų profesiniai interesai. Kokių tikslų vedami jauni žmonės atėjo į universitetą, ar juos pako-regavo tiesioginė pažintis su pasirinktąja disciplina, kokie puoselėjami tolimesni planai. Jei tie tikslai siauri, žinių poreikis gali būti minimalus, ir priešingai. Ką ketina veikti Vilniaus universiteto studentai, baigę pasirinktas studijas, matyti 9 lentelėje.

Remiantis apklausos duomenimis, galima daryti išvadą, kad daugiau nei pusė studentų (55,3%) kryptingai orientuojasi į profesinę veiklą, susijusią su pasirinkta specialybe: jie ketina arba gilinti žinias aukštesniu lygiu toliau studijuodami atitinkamai magistrantūroje ar doktorantūroje; arba susirasti darbą pagal specialybę ir jame realizuoti įgytas žinias bei įgūdžius. Daugiau nei trečdalis studentų savo ateities planų nesieja su siekiama specialybe, jie labiau orientuojasi į pelningą darbą. Esama ir tokių, kuriems svarbiausia – formalioji studijų pusė, diplomai, tiesa, jų tėra 2,6%.

Daugiausia studentų orientuojasi į tolesnę specialybės žinių gilinimą magistrantūroje ar doktorantūroje: Istorijos (63,4%), Chemijos (63,4%) bei Komunikacijos (61,2%) fakultetuose. Mažiausiai nusi-teikusių gilinti studijas Teisės fakultete – 10,3%. Teisės fakultetas išsiskiria ne tik tuo, kad jame daugiausia, palyginti su kitais fakultetais, studentų pla-

9 lentelė. Studentų planai baigus studijas

Ketinimas	N	%
Tęsti studijas magistrantūroje	1030	44,8
Tęsti studijas doktorantūroje	112	4,9
Ieškoti darbo pagal specialybę	130	5,6
Ieškoti gerai mokamo, perspektyvaus darbo (nebūtinai pagal specialybę)	349	15,2
Dirbti ne pagal specialybę	479	20,8
Profesinė karjera nedomina, svarbiausia – gauti diplomą	59	2,6
Nedirbti, pasišvęsti šeimai/vaikams	23	1,0
Nežino, kol kas neturi jokių planų	9	0,4
Neatsakė	110	4,7

nuoja baigę studijas susirasti gerai mokamą, perspektyvų darbą – 59,0%, bet ir tuo, kad jame daugiausia ketinančių dirbti pagal specialybę (17,9%). Galima numanyti, kad šie planai bent iš dalies susiję su materialiniu atlygiu, juk būtent teisininkų darbas Lietuvoje šiuo metu vienas geriausiai mokamų. Į gerai atlyginamą darbą taip pat orientuojasi sąlyginai daugiau Medicinos fakulteto studentų (41,5%). Mažiausiai planuoja dirbti pagal specialybę Matematikos ir informatikos (4,0%), Gamtos mokslų (4,2%) bei Chemijos (4,9%) fakultetų studentai.

Dabartinėmis sąlygomis dalis studentų turi mokėti už studijas universitete, o tėvai dažnai ne tik nepajėgia padengti šių išlaidų, bet ir apskritai materialiai paremti savo vaikų, tad dažnam studentui vienintelė išeitis yra savarankiško pajamų šaltinio paieška. Pastebėta, kad jau pirmuosiuose kursuose kai kurie studentai pradeda dirbti, o baigiamuosiuose kursuose tai tampa masiniu reiškiniu. Atlikti kokybiniai interviu su studentais, derinančiais studijas su darbine veikla, įrodo, kad kai kuriems studentams darbas studijų metu yra priverstinė būtinybė:

„... jei tu atvažiuoji į kitą miestą ir negauni iš tėvų išlaikymo ar pan., tu esi priverstas dirbti, ir čia jau nieko nepadarysi“;

„Aš nesu čia gimęs ir augeš; man reikėjo kaip nors išsilaikyti. Kadangi šeimoj nebuvo ypatingai gera materialinė padėtis, dėl to ir pradėjau [dirbti], nes man reikėjo save išlaikyti“;

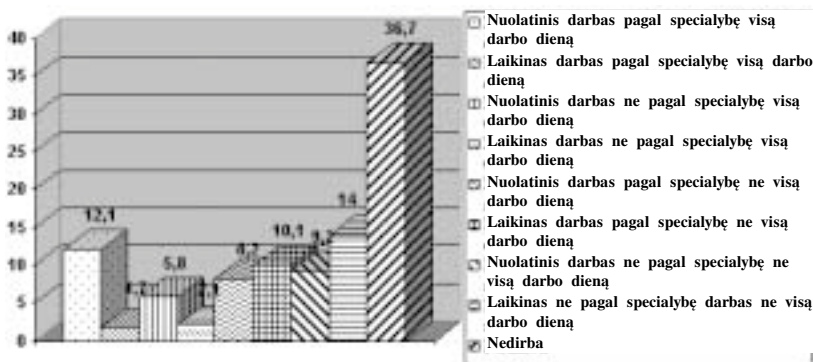
„... pinigai ne paskutinėj vietoj. Nors moka mums kapeikas, bet ne tiek, kiek yra stipendija. Kartu sudėjus tai visai gerai“.

Kaip parodė tyrimo duomenys, apklausos metu studijas derino su mokamu darbu beveik du trečdaliai apklaustųjų (žr. 4 pav.), nedirbo tik 36,7%.

Trečdalis studentų (36,3%) dirbo visą darbo dieną, o 41,5% – tik dalį darbo dienos. 32,1% studentų dirbo nuolatinį ar laikiną darbą pagal studijuojamą specialybę, o 31,3% – ne pagal specialybę.

Kokybiniai interviu parodė, kad negalima daryti griežtų išvadų apie studijų derinimo su darbu poveikį studijų kokybei. Viena vertus, studijos nuo to nukenčia, nepakanka laiko nuodugniau studijuoti, daug kas studijuojama paviršutiniškai, nespėjama susipažinti su reikiama literatūra, tenkinamasi draugų konspektais.

„... jei galvoji apie kopimą laiptais, galvoji apie magistrantūrą, doktorantūrą ir pan., kartu dirbti ir mokytis neapsimokėtų, bent jau pačioje pradžioje dirbti. Gal vis dėlto derėtų pasidėti normalius pagrindus, normalų įvadą, kad galėtum sėkmingai dirbti atitinkamoje srity...“.

4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal užimtumo statusą %

Be to, nuolatinė įtampa, kai darbe galvoji apie universitetą, o universitete apie darbą, atsiliepia fizinei būsenai, sumažėja laiko savišvietai, kitokiai veiklai:

„...Jaučiu, kad pastaruoju metu nesugebu suderinti, kaip kad sugebėjau nuo pirmo kurso antro semestro iki dabar. Pastaruoju metu aš to nesugebu ir jaučiu, kad aš paprasčiausiai pradedu pavargti fiziškai, to nebūdavo, to nepasitaikydavo. Aš neužmigdavau tiesiog prie kompiuterio, aš nemiegodavau darbe ant stalo... to nebūdavo. Sunku. Ir mokslai nukenčia. Nesugebu tiek atsiduoti mokslams, kiek norėčiau...“.

Kita vertus, studijų derinimas su darbu turi ir teigiamybių: padidėja organizuotumas, racionaliau išnaudojamas laikas, įgyjama darbinės veiklos patirties, geriau suprantami darbo santykių ypatumai. Dar daugiau išryškėja teigiamų aspektų, jei dirbama pagal studijuojamą specialybę:

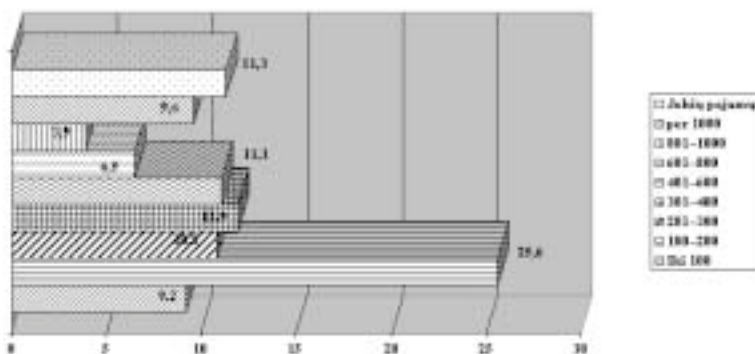
„Žinoma, pavargsti, bet tiesiog gyveni pagal nusištatytą režimą. Negeri, kada papuola, neleidi tuščiai laiko. Turi daugiau pinigų, valgai geresnį maistą, turi automobilį, nereikia laukti šaltyje troleibusų. Geresnė gyvenimo kokybė. Daug geriau tavo fizinei ir psichinei sveikatai“.

Palyginus skirtingų fakultetų studentų atsakymus, išryškėjo, kad daugiausia studijas derina su darbu studijuojantieji Komunikacijos fakultete: čia dirba beveik trys ketvirtadaliai, arba 74,7%, studentų, o 42,9% jų turi nuolatinį darbą, kuriame užimti visą darbo dieną. Panaši dirbančiųjų dalis tarp studijuojančių tarptautinius santykius ir politikos mokslus (73,2%) bei Matematikos ir informatikos fakultete (72,4%). Ekonomikos fakultete dirbo 69,4% studentų ir net 41,1% turėjo nuolatinį darbą, trunkantį visą dieną. Mažiausiai dirbančiųjų studentų buvo Teisės (43,2%), Medicinos (50,1%) bei Istorijos (51,1%) fakultetuose, nors ir juose, kaip matyti, išskyrus Teisės fakultetą, dirbantieji studentai sudarė daugiau nei pusę.

Dauguma apklaustųjų studentų disponuoja tam tikromis pajamomis, jokių pajamų neturėjo tik 11,2% studentų. Apklaustųjų studentų pasiskirstymas pagal pajamas per mėnesį matyti 5 pav.

Asmeninės daugumos studentų pajamos nėra didelės, pvz., 34,8% studentų turi mažiau nei 200 Lt per mėnesį ir, žinoma, negali savarankiškai išlaikyti savęs, tačiau beveik kas dešimtas studentas disponuoja didesnėmis nei 1000 Lt pajamomis per mėnesį.

Daugiausia neturinčių jokių asmeninių pajamų studijavo Medicinos (21,1%), Teisės (13,5%) fakultetuose. O didesnes nei 1000 Lt pajamas per mėnesį turėjo 37,8% studijuojančių informatiką, 28,9% –

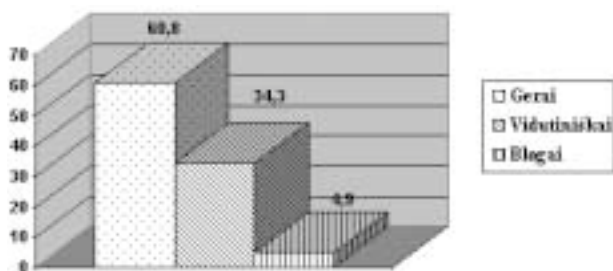
5 pav. Studentų pasiskirstymas pagal vidutines pajamas per mėnesį (Lt)

ekonomiką, 16,4% – politikos mokslus, 13,0% – žurnalistiką.

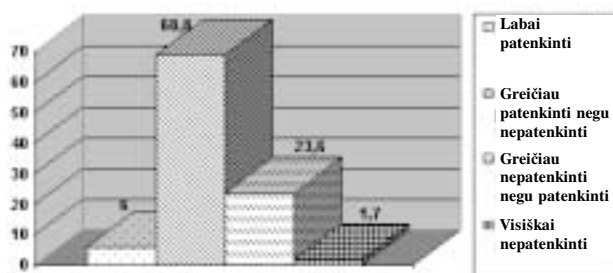
PASITENKINIMAS STUDIJOMIS VILNIAUS UNIVERSITETE

Dauguma pasirinkusių studijas šioje aukštojoje mokykloje yra patenkinti jomis ir gerai jaučiasi studijuodami (6, 7 pav.).

Geriausiai jaučiasi universitete Matematikos ir informatikos (75,5%), Fizikos (74,7%) ir Chemijos (71,3%) fakultetų studentai. Daugiausia patenkintų studijomis Vilniaus universiteto Chemijos (88,9%), Fizikos (87,2%) bei Gamtos mokslų (83,6%) fakultetuose.

6 pav. Studentų savijautos universitete vertinimas (%)

7 pav. Studentų pasitenkinimas studijomis Vilniaus universitete (%)

IŠVADOS

1. Pagrindinis stojimo į Vilniaus universitetą studijuoti siūlomas studijas motyvas – asmeniniai sugebėjimai ir polinkiai. Taip pat daugelis studentų atėjo į universitetą norėdami įgyti tokias specialybes, kurios vėliau garantuos perspektyvų, gerai mokamą darbą. Tokie motyvai vyravo stojant į Teisės, Ekonomikos fakultetus.

2. Dauguma studentų patenkinti pasirinktų studijų programų turiniu, jų krūviu, auditorinio darbo ir savarankiškų studijų santykiu. Mažiau studentai patenkinti

galimybėmis rinktis pasirenkamuosius dalykus.

3. Daugumos dėstytojų kvalifikacija ir dėstyimo lygis tenkina daugumą studentų. Tačiau ketvirtadalis apklaustųjų yra nepatenkinti. Visiškai nepatenkinti dėstyimo kokybe 2,5% studentų.

4. Dauguma universiteto studentų mano, kad dėstytojai dažniausiai objektyviai vertina jų žinias, tačiau kas dešimtas apklaustasis teigė, kad objektyvumas neišlaikomas, o 6,5% pažymėjo, jog net nesistengiama vertinti objektyviai. Studentų nuomone, ne visiems taikomi vienodi vertinimo kriterijai.

5. Studentų nuomone, studijuojant sunku gauti visą reikalingą literatūrą. Prastai vertinamos galimybės naudotis kompiuterine technika. Pastaroji dažnai yra moraliai pasenusi.

6. Interneto ir elektroninio pašto prieinamumas universitete nėra pakankamas. Tiesa, kai kurie studentai turi tokias galimybes namuose arba kitose vietose. Tačiau studentų naudojimosi internetu ir elektroniniu paštu lygis nėra aukštas.

7. Analizė parodė, kad labai svarbus veiksnys vertinant nagrinėtus studijų aspektus yra fakultetas. Skirtingų fakultetų studentų nuomonės daugeliu klausimų statistiškai reikšmingai skyrėsi. Nors dažnai pagal studentų vertinimus artimesni buvo tikslieji bei gamtos mokslų fakultetai ir socialiniai bei humanitariniai fakultetai, tačiau ši takoskyra būdinga ne visais atvejais. Kai kurie vertinimai labiau priklauso nuo kitų veiksnių (pvz., studentų lyties).

8. Dauguma Vilniaus universiteto studentų yra patenkinti savo studijomis ir gerai jaučiasi jame. Tačiau ketvirtadalis studijuojančiųjų greičiau nepatenkinti studijomis negu patenkinti. Visiškai nepatenkintų studijomis buvo apie 2%.

Literatūra

1. *Hard Work in the Academy*. P. Fogelberg, J. Hern, L. Husu and T. Mankinen (eds). Helsinki: Helsinki University Press, 1999.
2. Jucevičienė P. Lithuanian women and education: discrimination and career choices. S. LaFont (ed.). *Wo-*

- men in Transition. Voices from Lithuania*. NY: State University of New York Press, 1996. P. 60–67.
3. Kanopienė V., Tureikytė D. Studentų požiūris į studijas priklausomai nuo lyties. Purvaneckienė G. (ats. redaktorė). *Lytiškumas ir švietimas: pažiūrų, stereotipų ir ugdymo turinio tyrimai*. Vilnius: Moterų informacijos centras, 2001. P. 108–123.
  4. *Kultūra ir aukštoji mokykla*. Kaunas: Technologija, 1997.
  5. Luobikienė I. Studentijos socialinė situacija ir gyvenimo perspektyvos. *Sociologija: praeitis ir dabartis*. Kaunas: Technologija, 1999. P. 301–308.
  6. Purvaneckienė G. Moterų švietimo sistemoje. *Moterys Lietuvoje*. Vilnius: Moterų informacijos centras, 2000. P. 59–64.

Vida Kanopienė, Danutė Tureikytė

THE ATTITUDE OF VILNIUS UNIVERSITY STUDENTS TOWARDS STUDIES

S u m m a r y

The main objective of the article is to discuss the most important issues of the quality of studies at Vilnius University, focusing on the personal evaluations of the study programmes and teaching process by students. The ana-

lysis is based on the findings of the questionnaire survey of Vilnius University students carried out in 1999–2000 by the Department of Sociology. The respondents were the third–sixth-year students from all faculties, 2301 persons were interviewed using a specially developed semi-structured questionnaire. The research showed that the majority (65.2%) of students were satisfied with the content of their study programme; 71.6% of respondents gave a positive evaluation to the qualifications of the academic staff and level of teaching. In the opinion of students, the instructors are usually very objective in the evaluation of their knowledge during the exams; however, more than 16% hold the opposite point of view. The students are much more pessimistic as far as the conditions of studies are concerned: the necessary books are not always available in the libraries, the possibilities to use the modern information technologies at the university are very limited, etc. There are statistically significant differences in the distribution of opinions of respondents from various faculties, the students of natural sciences being distinguished by the most positive evaluation. On the whole, about 75% of respondents are satisfied with the studies at Vilnius University and only less than 2% are totally disappointed.